

Medieklagenemnda

Klagenemndas avgjørelse av 6. august 2024 i sak 2024/0720

Saken gjelder: Krav om dekning av sakskostnader
Klagerne: Creo – Forbundet for kunst og kultur (Creo) og
Artistorganisasjonen GramArt (GramArt)
Prosessfullmektig: Eirik Basmo Ellingsen, Advokatfirmaet BAHR AS
Klagenemndas medlemmer: Bjørnar Borvik, Gunn Enli, Karin Fløistad og Eirik Østerud

Bakgrunn:

- (1) Saken gjelder krav 3. mai 2024 fra Advokatfirmaet BAHR AS på vegne av Creo – Forbundet for kunst og kultur (heretter Creo) og Artistorganisasjonen GramArt (heretter GramArt) om dekning av sakskostnader etter bestemmelsen i Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (heretter forvaltningsloven eller fvl.) § 36. Krevd beløp er 645 018,76 kroner, inkludert merverdiavgift. Vedlagte timelister viser at det er krevd dekning for totalt ■■■ timer.
- (2) Bakgrunnen for kravet er Medieklagenemndas vedtak 9. april 2024 i sak 2023/1004. I vedtaket opphevet nemnda Patentstyrets vedtak 13. september 2023 om godkjenning av Music Nest Norway som avtalelisensutløsende organisasjon etter Lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. (heretter åndsverkloven eller åvl.) § 63 tredje ledd. I Patentstyrets vedtak var Music Nest Norway gitt godkjenning til å inngå avtale med NRK med avtalelisensvirkning for bruk av innspilt musikk i radio «on demand» og podkast. Patentstyret hadde i sin vurdering lagt til grunn at Music Nest Norway oppfylte vilkårene for godkjenning i åvl. § 63 tredje ledd for den aktuelle avtalen med NRK, både for utøverrettigheter etter åvl. § 16 og produsentrettigheter etter åvl. § 20. Vedtaket ble påklaget i fellesskap av Creo, GramArt, Produsentforeningen NORA – Norwegian Recording Artists og Norsk Tonekunstnersamfund (heretter klagerne), som blant annet mente at vilkårene for godkjenning ikke var oppfylt for § 16-rettigheter (utøverrettigheter). Nemnda kom til at Music Nest Norway ikke oppfylte vilkårene etter åvl. § 63 tredje ledd for § 16-rettigheter, og dermed ikke kunne godkjennes for avtalelisensvirkning for den aktuelle avtalen. Vedtaket ble dermed opphevet, og saken ble sendt tilbake til Patentstyret for ny behandling.
- (3) Medieklagenemnda v/Klagenemndssekretariatet kontaktet klager ved e-post 12. juni 2024 og ba om en nærmere redegjørelse for flere av arbeidstimene som var oppført i innsendt spesifisert timeliste. Klager redegjorde for arbeidet i svarbrev 13. juni 2024. For to av postene erkjente klager at dette var arbeid med innsynsbegjæringer fra tredjepart i klagesaken, som ikke var arbeid med å få endret vedtaket. Klager korrigerte kravet til totalt 641 193,76 kroner, inkludert merverdiavgift.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

- (4) Nemndsmøte i saken ble avholdt 6. august 2024.

Medieklagenemndas vurdering:

- (5) Nemnda har ikke opplysninger om at Patentstyret har fattet nytt vedtak i saken. Det er dermed nemnda som skal ta stilling til kravet om sakskostnader knyttet til vedtaket fra nemnda om å oppheve Patentstyrets vedtak, jf. forvaltningsloven § 36 tredje ledd.
- (6) Det følger av forvaltningsloven § 36 første ledd at retten til å få dekket sakskostnader gjelder der «et vedtak blir endret til gunst for en part», og at dekningen gjelder «vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket».
- (7) Bestemmelsen forutsetter at dekning for sakskostnader kun kan kreves av en «part».
- (8) I den aktuelle klagesaken vurderte Medieklagenemnda at klagerne hadde rettslig klageinteresse i saken og dermed klageadgang etter forvaltningsloven § 28 første ledd. I forarbeidene til forvaltningsloven § 28 første ledd er det forutsatt at den som har rettslig klageinteresse er «å betrakte som «part» under klagesaken», med tilhørende partsrettigheter, jf. Ot.prp. nr. 38 (1964-1965) side 99. Dette er fulgt opp av Justisdepartementets lovavdeling i uttalelse JDLOV-2005-7958. Lovavdelingen viste til forarbeidene og uttalte videre:
- «Det er dermed klart at en person ikke behøver å ha hatt partsstatus i førsteinstansen for å få status som part under klagebehandlingen. Partsstatus under klagebehandlingen er etter Lovavdelingens syn tilstrekkelig til at partsvilkåret i fvl. § 36 er oppfylt. [...]»
- (9) Lovavdelingens uttalelse er senere fulgt opp av Sivilombudet, blant annet i SOM-2015-1530. Også i forarbeidene til ny forvaltningslov er det lagt til grunn som gjeldende rett at det for rett til kostnadsdekning etter forvaltningsloven § 36 er tilstrekkelig at vedkommende har rettslig klageinteresse, jf. NOU 2019: 5, pkt. 29.2.2 side 459.
- (10) På denne bakgrunn legger nemnda til grunn at klagerne, som har rettslig klageinteresse etter forvaltningsloven § 28, er å anse som en «part» etter forvaltningsloven § 36.
- (11) Bestemmelsen oppstiller videre et vilkår om at underinstansens vedtak i saken må være «endret til gunst» for en part. Etter Medieklagenemndas oppfatning tilsier ordlyden at klagers rettsstilling må være endret for at sakskostnader kan kreves dekket.
- (12) Medieklagenemnda opphevet Patentstyrets vedtak om godkjenning av Music Nest Norway som avtalelisensutløsende organisasjon etter åndsverkloven § 63 tredje ledd for utøverrettigheter etter åvl. § 16 og produsentrettigheter etter åvl. § 20. Nemnda vurderte at vilkårene for godkjenning ikke var oppfylt for § 16-rettigheter, slik at Music Nest Norway ikke kunne godkjennes for avtalelisensvirkning for den aktuelle avtalen. Nemnda kom dermed til at Patentstyrets vedtak måtte oppheves, og saken ble sendt tilbake til Patentstyret for ny behandling. Klagerne fikk med dette medhold i sin subsidiære anførsel i klagen. Dette tilsier at Patentstyrets vedtak ble endret til gunst for klager ved nemndas avgjørelse, selv om nemndas vedtak ikke var en realitetsavgjørelse i saken. Når det gjelder vurderingen av om klagerens rettsstilling er endret ved nemndas vedtak, har klagerne i klagesaken opplyst at deres medlemmer, som rettighetshavere etter åvl. § 16 og/eller § 20, ville kunne berøres av en avtale med avtalelisensvirkning mellom Music Nest Norway og NRK. Dette ble også lagt til grunn av nemnda i klagesaken, for spørsmålet om organisasjonene hadde rettslig klageinteresse og klageadgang. I

sakskostnadskravet har klagerne vist til at en eventuell avtale med avtalelisensvirkning ville hatt økonomiske og ikke-økonomiske konsekvenser for klagerne medlemmer.

- (13) Det er på denne bakgrunn klagenemndas vurdering at nemndas vedtak 9. april 2024 endret klagerne rettsstilling og innebar en endring til gunst i tråd med forvaltningsloven § 36. Klager har dermed rett på å få dekket «vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket».
- (14) Det er en forutsetning for dekning av sakskostnader etter § 36 at klager kan dokumentere at klagesaken har medført «vesentlige kostnader» for klager. Utgifter til advokatbistand er etter nemndas vurdering klart «vesentlige» kostnader.
- (15) Når det gjelder spørsmålet om klager kan tilkjennes dekning for merverdiavgift, er utgangspunktet at virksomheter registrert i Merverdiavgiftsregisteret ikke skal ha dekket merverdiavgift som en sakskostnad, da vedkommende virksomhet vil være fradragsberettiget inngående merverdiavgift etter merverdiavgiftsloven § 8-1. Klager har opplyst at Creo er frivillig registrert i Merverdiavgiftsregisteret, for den delen av virksomheten som gjelder utleie av bygg og anlegg. Klager har videre opplyst at Creo ikke er fradragsberettiget inngående merverdiavgift for de aktuelle kostnadene til advokatbistand i klagesaken, jf. merverdiavgiftsloven § 8-2 første ledd. Nemnda er derfor av den oppfatning at også den delen av kravet som gjelder merverdiavgift er «kostnader» for Creo. Gram Art er ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret.
- (16) Bestemmelsen i forvaltningsloven § 36 første ledd gir til rett dekning av «vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket». Bestemmelsen oppstiller et krav om årsakssammenheng mellom utgifter parten har pådratt seg i klageprosessen og vedtaksendringen. I nødvendighetskravet ligger det følgelig en avgrensning mot utgifter som ikke er knyttet til omgjørings- eller klagesaken, se også Justisdepartementets uttalelse i JDLOV-2005-7958 og JDLOV-1998-2787.
- (17) Nødvendighetskriteriet innebærer videre at det må gjøres en konkret vurdering i hver sak. Det uttales i Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) side 101 at det må legges vesentlig vekt på hvorvidt det var forståelig at parten pådro seg utgifter, samt feilens art og sakens vanskelighetsgrad. Bestemmelsen gir ikke rett til dekning av alle kostnader en part påføres i forbindelse med endring av et forvaltningsvedtak, men Sivilombudet har lagt til grunn at det i nødvendighetsvurderingen skal legges vesentlig vekt på hva parten selv med rimelighet har oppfattet som naturlige tiltak, jf. SOM-2011-2482.
- (18) Klager har selv korrigert kravet for kostnader for arbeid i forbindelse med innsynsbegjæring fra tredjepart i dokumenter i klagesaken. Dette utgjør kostnader i perioden 31. januar og 2. februar 2024, til sammen pålydende 4 781,25 kroner, inkludert merverdiavgift. Nemnda går derfor ikke nærmere inn på spørsmålet om dette arbeidet må anses som en kostnad for klager.
- (19) Videre har klager blant annet bedt om dekning av kostnader til advokatbistand i tidsrommet før Patentstyrets vedtak, for arbeid med å inngi uttalelser til Patentstyret under søknadsbehandlingen. Dette gjelder kostnadene for perioden 19. mai 2023 til og med 29. juni 2023, pålydende 193 050 kroner inkludert merverdiavgift. Klagerne har argumentert for at også disse kostnadene var nødvendig for å få endret vedtaket i tråd med forvaltningsloven § 36, og har framholdt at det var nødvendig å sette seg inn i saken for å få endret vedtaket og at dette ble gjort ved å inngi uttalelser til Patentstyret. Klagerne

har også argumentert for at forvaltningsloven § 36 ikke oppstiller en klar tidsgrense for når arbeidet kan starte og at det er i forvaltningens interesse at en part ikke avventer med å angripe et feilaktig vedtak til etter vedtaket er fattet.

- (20) Ordlyden i forvaltningsloven § 36 første ledd, «for å få endret vedtaket», tilsier at det må foreligge et vedtak fra underinstansen, og at det er kostnader som er pådratt etter at dette vedtaket er truffet, som kan dekkes i medhold av bestemmelsen.
- (21) I Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) uttales det generelt om hensynene bak bestemmelsen på side 101:

«Hovedbegrunnelsen for bestemmelsen er at det kan være rimelig at det offentlige dekker de utgifter som en person pådrar seg for å få endret uriktige forvaltningsvedtak».
- (22) Departementet forutsetter her at utgiftene pådras i den hensikt å endre et vedtak, og «[e]n slik hensikt kan vanskelig tenkes å foreligge før vedtaket er fattet», jf. SOMB-2014-1963. Sivilombudet uttalte videre at forvaltningspraksis «trekker [...] nokså entydig i retning av at det må trekkes en tidsgrense ved anvendelsen av § 36».
- (23) Nemnda legger til grunn at selv om ordlyden ikke i seg selv uttrykkelig angir at det må trekkes en slik tidsgrense, må både forarbeidene og forvaltningspraksis tolkes på denne måten. Nemnda kan ikke se at det foreligger uttalelser verken fra Justisdepartementets lovavdeling eller fra Sivilombudet, som tilsier at man skal utvide anvendelsesområdet til å omfatte sakskostnader pådratt før et vedtak er truffet av underinstansen.
- (24) Medieklagenemnda nevner i den forbindelse at forvaltningsloven § 36 første ledd ikke er ment å gi grunnlag for at en part skal holdes skadesløs i sitt møte med forvaltningen. I sin samhandling med forvaltningen må den private part etter nemndas oppfatning i atskillig utstrekning bidra til sakens opplysning, uten at parten dermed kan forvente å få dekket de kostnader og den innsats som dette innebærer.
- (25) Det er på denne bakgrunn nemndas syn at kostnadene knyttet til arbeid *før* Patentstyrets vedtak ikke har vært «nødvendige for å få endret vedtaket» og dermed ikke kan kreves dekket etter forvaltningsloven § 36.
- (26) Etter en gjennomgang av innsendte timelister har nemnda også oppdaget at det er krevd dekning for kostnader for arbeid i forbindelse med klagers begjæring om utsatt iverksettelse av Patentstyrets vedtak, jf. forvaltningsloven § 42. Dette gjelder arbeid 12. og 13. desember 2023, samt 9. januar 2024, pålydende til sammen 24 553,13 kroner, inklusiv merverdiavgift. Klagers begjæring om utsatt iverksettelse var en prosessuell anmodning overfor nemnda, som utelukkende var knyttet til virkningstidspunktet for Patentstyrets vedtak. Med begjæringen ønsket klagerne å stanse virkningen av Patentstyrets vedtak inntil klagesaken var ferdig behandlet hos Medieklagenemnda, for å kunne ivareta egne interesser og medlemmenes interesser i påvente av nemndas avgjørelse. I denne klagesaken var verken begjæringen fra klager, eller nemndas beslutning om utsatt iverksettelse av Patentstyrets vedtak, av betydning for nemndas materielle vurdering av klagesaken. Det er dermed nemndas syn at kostnadene knyttet til dette arbeidet ikke var «nødvendige for å få endret vedtaket» og dermed ikke kan kreves dekket som en sakskostnad etter forvaltningsloven § 36.
- (27) På bakgrunn av det ovennevnte er det nemndas syn at kun kostnadene knyttet til arbeid i periodene 29. september 2023 til og med 11. desember 2023, 15. desember 2023 til og

med 9. januar 2024, samt 10. januar 2024, var «nødvendige for å få endret vedtaket», og dermed kan dekkes etter forvaltningsloven § 36. Dette tilsvarer ■■■ timer med arbeid og kostnader pålydende 422 634,38 kroner, inkludert merverdiavgift. Etter nemndas syn er disse utgiftene til advokatbistand rimelige sett i forhold til sakens omfang og vanskelighetsgrad. Saken har vært komplisert, og det har vært behov for å få klarlagt både rettslige og faktiske forhold knyttet til Patentstyrets vedtak.

Konklusjon:

På denne bakgrunn treffer Medieklagenemnda følgende

vedtak:

Krav om dekning av sakskostnader tas delvis til følge. Creo og GramArt tilkjennes dekning av utgifter til advokatbistand på 338 107,5 kroner, og merverdiavgift tilsvarende 84 526,88 kroner. Totalt utbetales 422 634,38 kroner til dekning av klagernes sakskostnader, med en halvpart til hver.

Vedtaket kan påklages til Kulturdepartementet innen tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.